

Ministarstvo
finansija

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Br: 05-02-041/25-9287/2

Podgorica, 30.04.2025. godine

Za: MINISTARSTVO EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA, Cetinjski put bb, Podgorica

gospodinu, Damjanu Čulafiću, ministru

Predmet: Mišljenje na Predlog programa monitoringa životne sredine Crne Gore za 2025. godinu

Veza: Vaš akt broj: 04-332/25-79/12 od 01.04.2025. godine

Poštovani gospodine Čulafiću,

Povodom *Predloga programa monitoringa životne sredine Crne Gore za 2025. godinu*, Ministarstvo finansija daje sledeće:

MIŠLJENJE

Na tekst Predloga programa i Izveštaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Uvidom u dostavljeni materijal utvrđeno je da je realizacija programa monitoringa životne sredine jedan od osnovnih zadataka iz oblasti zaštite životne sredine. Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2025. godinu obuhvata 6 programa za čiju realizaciju se obezbjeđuju sredstva u budžetu države.

U Izveštaju o analizi uticaja propisa navodi se da je ukupni trošak sprovođenja 6 programa 336.000,00€ i da su predmetna sredstva obezbijeđena Zakonom o budžetu Crne Gore za 2025. godinu kod Agencije za zaštitu prirode i životne sredine. Takođe, u Izveštaju se navodi da 2 programa nisu planirana zbog nedostatka sredstava, iako su za navedene programe sredstva zahtijevana u postupku pripreme budžeta.

Napominjemo, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine zahtjevom za budžetskim sredstvima za 2025. godinu tražila je za sprovođenje programa monitoringa životne sredine manje cca 53.000,00€ u odnosu na sredstva koja su predviđena dostavljenim Predlogom Programa monitoringa životne sredine Crne Gore za 2025. godinu.

Takođe, ukazujemo da su Zakonom o budžetu Crne Gore za 2025. godine Agenciji za zaštitu životne sredine na izdatku 4147-Konsultantske usluge, projekti i studije, u okviru kojeg su predviđena sredstva za sprovođenje monitoringa životne sredine, planirana sredstva u ukupnom iznosu od 800.002,00€. U odnosu na sredstva opredijeljena u 2024. godini, ista su uvećana u iznosu od 360.000,00€.

Shodno navedenom, sredstva za realizaciju monitoringa životne sredine planirana su za potrebe realizacije svih 8 predloženih programa, te neobezbijeđenost sredstava u skladu sa zahtjevom, ne može biti razlog odustajanja od navedenih programa.

Kada su u pitanju predloženi programi, sredstva za navedene namjene planirana su Zakonom o budžetu Crne Gore za 2025. godinu kod Agencije za zaštitu prirode i životne sredine, te ukazujemo da Ministarstvo finansija, sa aspekta budžeta, nema primjedbi na Predlog Programa monitoringa životne sredine Crne Gore za 2025. godinu.

S poštovanjem,

MINISTAR
Novica Vuković

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ

MINISTARSTVO EKOLOGIJE, ODRŽIVOG
RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA

NAZIV PROPISA

Predlog programa monitoringa životne sredine
Crne Gore za 2025. godinu

1. Definisane probleme

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?
-

- Monitoring životne sredine predstavlja sistematsko kontinuirano mjerenje i ispitivanje parametara kao i ocjenjivanje indikatora stanja i zagađenja životne sredine. Na osnovu dostupnih podataka sa mjernih mjesta o stanju životne sredine dobija se jasan uvid u promjene kvaliteta i kvantiteta životne sredine, emisije zagađujućih materija i korišćenje prirodnih resursa. Rezultati koji se dobiju sprovođenjem monitoringa čine osnovu za ocjenu ukupnog stanja životne sredine u Crnoj Gori i izradu godišnje Informacije o stanju životne sredine.
- Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2025. godinu obuhvata šest programa: kvalitet vazduha i program monitoringa alergnog polena u vazduhu, monitoring sadržaja opasnih i štetnih materija u zemljištu, nivo buke u životnoj sredini, nejonizujuće zračenje i radioaktivnost u životnoj sredini.
- Za adekvatno vođenje politike životne sredine i definisanje mjera za unapređenje stanja iste, neophodni su podaci o stanju životne sredine. Takođe, javnost i nadležne institucije moraju biti informisani o stanju životne sredine i problemima koji postoje, kako bi se na najefikasniji način pristupilo njihovom rješavanju. Upravo zato se na osnovu rezultata monitoringa izrađuje Informacija o stanju životne sredine.
- Posljedice problema su gubitak prirodnih resursa, zagađenje vazduha, vode, zemljišta, koje se višestruko reflektuje na zdravlje ljudi, degradaciju staništa, ugrožavanje živog svijeta, kako biljnog tako i životinjskog, uključujući i rijetke vrste.
- Lošim stanjem životne sredine i njenom neadekvatnom zaštitom najviše mogu biti oštećeni građani koji su izloženi negativnim uticajima iz životne sredine.
- Bez sprovođenja Programa monitoringa ne bi se mogla izraditi Informacija o stanju životne sredine, a samim tim ne bi postojala ni osnova za kreiranje preporuka u planiranju politike zaštite životne sredine i definisanju mjera za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu, čija realizacija treba da doprinese rješavanju identifikovanih problema i poboljšanju postojećeg stanja životne sredine u Crnoj Gori.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

- Kontinuirana kontrola i praćenje stanja životne sredine (monitoring životne sredine) je obaveza definisana Zakonom o životnoj sredini ("br. 052/16, 073/19, 073/19 od 27.12.2019, 084/24 od 06.09.2024).
- Cilj realizacije Programa monitoringa životne sredine je izrada Informacije o stanju životne sredine, koja je osnov za kreiranje preporuka u planiranju politike zaštite životne sredine. Naime, realizacija programa monitoringa životne sredine jedan je od osnovnih zadataka iz oblasti zaštite životne sredine, jer rezultati monitoringa čine osnovu za ocjenu ukupnog stanja životne sredine u Crnoj Gori, preporuke u planiranju politike zaštite životne sredine, kao i izradu godišnje Informacije o stanju životne sredine, osnovnog dokumenta u kojem je predstavljena analiza i ocjena stanja životne sredine. Dobijeni podaci o stanju i kvalitetu životne sredine čine osnovu za izradu godišnje Informacije o stanju životne sredine za 2025. godinu, koju priprema Agencija za zaštitu životne sredine i dostavlja resornom Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera. Izrada godišnje Informacije proizilazi iz Ustavom i zakonima definisanih obaveza za to nadležnih državnih institucija.
- Rezultati monitoringa će poslužiti u definisanju preporuka i mjera koje treba sprovesti u narednom periodu u cilju poboljšanja stanja životne sredine. Stoga, jasno je da monitoring životne sredine postaje važan faktor u planiranju politike zaštite životne sredine, kao i pokazatelj potrebe ugradnje principa i načela zaštite životne sredine u razvojne i strateške dokumente drugih sektorskih politika, kao što su industrija, poljoprivreda, energetika i drugi.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (Uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa.)
- Obrazložiti preferiranu opciju?

- Jedini način za utvrđivanje promjena kvaliteta i kvantiteta životne sredine i poređenje sa propisanim vrijednostima u različitim segmentima životne sredine, na osnovu čega se vrši identifikacija potrebnih mjera za unapređenje stanja, jeste sprovođenje monitoringa i, na bazi njega, izrada godišnje Informacije o stanju životne sredine. Stoga se "status quo" ne može uzeti kao prihvatljiva opcija. Ovo je zakonska obaveza iz Zakona o životnoj sredini i više sektorskih zakona.
- Rezultati monitoringa životne sredine će poslužiti i u definisanju preporuka i mjera koje treba sprovesti u narednom periodu u cilju poboljšanja stanja životne sredine.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektno.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,
Donošenje
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna

konkurencija;

- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

- Realizacija Programa monitoringa životne sredine može uticati na nadležne institucije u različitim oblastima životne sredine, jer na osnovu rezultata ovog programa, shodno ocjeni stanja, definišu se preporuke za unapređenje stanja životne sredine, na osnovu kojih će se propisati određene obaveze nadležnim institucijama.
- Članom 23 Ustava Crne Gore propisano je da svako ima pravo na zdravu životnu sredinu, da svako ima pravo na blagovremeno i potpuno obavještanje o stanju životne sredine, na mogućnost uticaja prilikom odlučivanja o pitanjima od značaja za životnu sredinu i na pravnu zaštitu ovih prava. Takođe, ovim članom je propisano da je svako, a posebno država, obavezan da čuva i unapređuje životnu sredinu. S tim u vezi, realizacija Programa monitoringa životne sredine će uticati na sve građane Crne Gore, jer će dati jasnu sliku o stanju životne sredine i ukazati na probleme koji postoje.
- Direktna uticaj sprovođenja programa monitoringa životne sredine se ogleda u transparentnom izvještavanju javnosti, što je njihovo pravo, dok indirektnih uticaja nema.
- Pozitivan uticaj realizacije Programa monitoringa ogleda se u ispunjavanju zakonskih obaveza, ispunjavanju obaveza izvještavanja prema međunarodnim institucijama, obezbjeđivanju ustavnog prava građana o mogućnosti dobijanja informacija o životnoj sredini.
- Realizacijom mjera unaprijediće se stanje životne sredine.
- Realizacija Programa monitoringa neće izazvati troškove građanima i privredi, osim sredstava planiranih u budžetu za tu svrhu.
- Program utiče na tržišnu konkurenciju u smislu izbora ponuđača u okviru tenderskog procesa, što znači da će za navedene monitoring programe biti raspisani tenderi, gdje će svi koji ispunjavaju uslove imati pravo da se prijave.
- U procesu pripreme predloga Programa monitoringa životne sredine Crne Gore za 2025. godinu nijesu utvrđene biznis barijere.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?;
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti;
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti;
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?;
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proistići finansijske obaveze?;
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?;
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda;
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti;
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?;
- Da li su dobijene primjedbe implementirane u tekst propisa? Obrazložiti.

- Program monitoringa životne sredine za 2025. godinu ima direktan uticaj na državni budžet, jer su za realizaciju istog neophodna finansijska izdavanja, u iznosu definisanom u samom Programu, i to:

Za Agenciju za zaštitu životne sredine 41504A0290 (organizacioni kod 43302) :

Program 18003 - Ekologija i priroda

Potprogram – 18003004 - Monitoring i unapređenje životne sredine

Aktivnost - 18003004 001- Monitoring, analiza i izvještavanje

4147 Konsultantske usluge

216.000,00 € Vazduh (136.000,00 €- CETI praćenje kvaliteta vazduha; 80.000,00 €- kalibracija mjerne opreme)

10.000,00 € - alergeni polen suspendovan u vazduhu

30.000,00 € - zemljište

15.000,00 € - buka

30.000,00 € - nejonizujuće zračenje

35.000,00 € - radioaktivnost u životnoj sredini.

Ukupno za Program monitoringa 336.000,00 €.

PROGRAM	IZNOS (€)
Kvalitet vazduha	216.000
Alergeni polen suspendovan u vazduhu	10.000
Sadržaj opasnih i štetnih materija u zemljištu	30.000
Buka	15.000
Nejonizujuće zračenje	30.000
Radioaktivnost u životnoj sredini	35.000
UKUPNO	336.000

- Realizacija Programa monitoringa neće izazvati troškove građanima i privredi, osim sredstava planiranih u budžetu za tu svrhu.
- Zakonom o budžetu za 2025. godinu djelimično su obezbijeđena neophodna finansijska sredstva, odnosno, obezbijeđena su finansijska sredstva za šest potprograma monitoringa, dok finansijska sredstva **nijesu obezbijeđena** za realizaciju dva potprograma monitoringa, **monitoringa biodiverziteta i morskog ekosistema**, iako su tokom koncipiranja Budžeta sredstva bila predložena od strane Agencije za zaštitu životne sredine. Nerealizacija sredstva bila predložena od strane Agencije za zaštitu životne sredine. Nerealizacija sredstva ima za posljedicu prekid prikupljanja podataka, koji su neophodni za izvještavanje na nacionalnom i internacionalnom nivou. Prekid u realizaciji programa ne čini ga više monitoringom, jer ne predstavlja kontinuirani proces praćenja stanja životne sredine. Nerealizacija monitoringa biodiveziteta ima za posljedicu nepostojanje uvida u prisutnost i brojnost populacija vrsta na terenu, takođe kao i njihov trend u odnosu na prethodno stanje. Jedna od vrlo važnih komponenti je kvalitet tipova staništa posebno onih od prioriternih značaja u skladu sa Habitatnom direktivom.
- Za sprovođenje šest potprograma monitoringa obezbijeđena su finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore, u iznosu od 336.000,00€.

- Realizacijom Programa monitoringa, osim sredstava planiranih u budžetu za tu svrhu, neće izazvati dodatne troškove, dok se prihod od realizacije ovog programa može vidjeti kroz redovno plaćanje poreza na dohodak i prihod pravnih lica, porez na dodatu vrijednost (PDV), carine (zbog uvoza sredstava potrebnih za sprovođenje monitoringa i sl.) i dr.
- Usvajanjem Programa monitoringa nije predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proistići finansijske obaveze.
- Implementacijom Programa monitoringa ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze, već se ispunjavaju nacionalne i međunarodne obaveze njegovom realizacijom, koja se između ostalog ogleda u izradi i donošenju Informacije o stanju životne sredine i dostavljanju podataka Evropskoj komisiji.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertiza i ako da, kako;
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije);
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni, obrazložiti.

- U izradi Programa monitoringa životne sredine nije korišćena eksterna ekspertiza.
- Zainteresovane strane čine institucije koje ispunjavaju zahtijevane kriterijume za prijavu na tender, akreditovane laboratorije/ ovlašćenje institucije.

7: Monitoring i evaluacija

- **Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?**
- **Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?**
- **Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?**
- **Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?**

- Ne očekuju se prepreke u sprovođenju šest potprograma monitoringa životne sredine, jer su za ista obezbijedena potrebna finansijska sredstva.
- Očekuju se prepreke u sprovođenju dva preostala programa monitoringa, monitoringa biodiverziteta i morskog ekosistema, za koja sredstva nijesu obezbijedena Zakonom o budžetu Crne Gore za 2025. godinu. Ovo iz razloga jer se njihovo sprovođenje očekuje iz drugih izvora finansiranja (za monitoring morskog ekosistema - IPA - Akcioni dokument 21 projekat "Support to the Establishment of the Natura 2000 Network for Montenegro") i ujedno zavisi od vještina i opterećenosti službenika Agencije za zaštitu životne sredine da blagovremeno izvuku dio podataka iz NATURA 2000 mreže, koji će se iskoristi za monitoring biodiverziteta.
- Raspisaće se tender za izbor subjekata koji će izvršiti servis i kalibraciju uređaja za praćenje kvaliteta vazduha. Monitoring kvaliteta vazduha realizuje D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“, u skladu sa Zakonom o zaštiti vazduha („Sl. list Crne Gore“, br. 25/10, 43/15, 073/19, 84/24), dok monitoring alergenog polena realizuje Agencija za zaštitu životne sredine.
- Ispunjenje ciljeva utvrdiće se analizom podataka koji će biti sastavni dio Informacije o stanju životne sredine Crne Gore, koja će se donijeti godinu dana nakon realizacije Programa monitoringa, odnosno 2026. godine. Informaciju priprema Agencija za zaštitu životne sredine, na osnovu rezultata Programa monitoringa životne sredine za 2025.

- Indikatori sprovedenog monitoringa su izvještaji za kvalitet vazduha, zemljište, buku, nejonizujuće zračenje i radioaktivnosti u životnoj sredini, koji se dostavljaju Agenciji za zaštitu životne sredine od strane izvođača usluga, odnosno institucija i organizacija, shodno završenom postupku javnih nabavki.
- Za sprovođenje monitoringa nad realizacijom Programa monitoringa životne sredine Crne Gore za 2025. godinu zadužena je Agencija za zaštitu životne sredine, dok su za evaluaciju realizacije Programa monitoringa zaduženi i Agencija za zaštitu životne sredine i Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera. Naime, shodno članu 49 stav 1 tačka 12 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, Ministarstvo vrši nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada Agencije i nadzor nad zakonitošću upravnih akata i drugih upravnih aktivnosti Agencije.

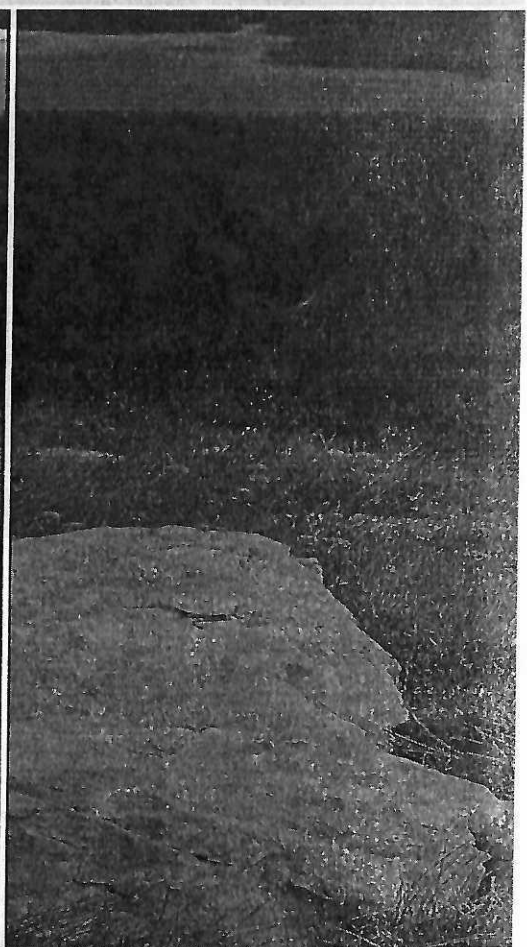
Podgorica, 7. april 2025. godine

MINISTAR
Damjan Čulafić

2025

Program monitoringa životne sredine Crne Gore

**Agencija za zaštitu životne
sredine Crne Gore**

Izdavač:
Agencija za zaštitu životne sredine Crne Gore

Za izdavača:
dr Milan Gazdić, direktor
Agencija za zaštitu životne sredine Crne Gore

Obradivač:
Sektor za monitoring životne sredine

Dizajn korica:
Agencija za zaštitu životne sredine Crne Gore

Foto:
Agencija za zaštitu životne sredine Crne Gore

SADRŽAJ

Agencija za zaštitu životne sredine Crne Gore	SADRŽAJ	1
PROGRAM MONITORINGA ŽIVOTNE SREDINE CRNE GORE ZA 2025. GODINU		3
UVOD		3
PROGRAM MONITORINGA VAZDUHA ZA 2025. GODINU		6
PROGRAM MONITORINGA ALERGENOG POLENA SUSPENDOVANOG U VAZDUHU		8
PROGRAM MONITORINGA SADRŽAJA OPASNIH I ŠTETNIH MATERIJU U ZEMLJIŠTU		10
PROGRAM MONITORINGA BUKE U ŽIVOTNOJ SREDINI		12
PROGRAM MONITORINGA RADIOAKTIVNOSTI U ŽIVOTNOJ SREDINI		14
PROGRAM SISTEMATSKOG ISPITIVANJA NIVOA NEJONIZUJUĆIH ZRAČENJA		18
POJMOVNIK		36

PROGRAM MONITORINGA ŽIVOTNE SREDINE CRNE GORE ZA 2025. GODINU

UVOD

Monitoring životne sredine predstavlja sistematsko kontinuirano mjerenje i ispitivanje parametara, kao i ocjenjivanje indikatora stanja i zagađenja životne sredine. Na osnovu dostupnih podataka sa mjernih mjesta o stanju životne sredine dobija se jasan uvid u promjene kvaliteta i kvantiteta životne sredine, emisije zagađujućih materija i korišćenje prirodnih resursa.

Kontinuirana kontrola i praćenje stanja životne sredine (monitoring životne sredine) je obaveza definisana Zakonom o životnoj sredini ("br. 052/16, 073/19, 073/19 od 27.12.2019, 084/24 od 06.09.2024).

Realizacija programa monitoringa životne sredine jedan je od osnovnih zadataka iz oblasti zaštite životne sredine, jer rezultati monitoringa čine osnovu za ocjenu ukupnog stanja životne sredine u Crnoj Gori, preporuke u planiranju politike zaštite životne sredine, kao i izradu godišnje Informacije o stanju životne sredine, osnovnog dokumenta u kojem je predstavljena analiza i ocjena stanja životne sredine. Dobijeni podaci o stanju i kvalitetu životne sredine čine osnovu za izradu godišnje Informacije o stanju životne sredine za 2025. godinu, koju priprema Agencija za zaštitu životne sredine i dostavlja resornom Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera. Izrada godišnje Informacije proizilazi iz Ustavom i zakonima definisanih obaveza za to nadležnih državnih institucija.

Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2025. godinu obuhvata **šest programa**:

1. Kvalitet vazduha;
2. Alergeni polen suspendovan u vazduh;
3. Sadržaj opasnih i štetnih materija u zemljištu;
4. Buka;
5. Monitoring nejonizujućih zračenja; i
6. Monitoring radioaktivnosti u životnoj sredini.

Kao što je navedeno, sprovođenje godišnjeg monitoringa svih segmenata životne sredine je obaveza definisana krovnim Zakonom o životnoj sredini ("Sl. list CG", br. br. 052/16, 073/19, 073/19, 084/24), kao i brojnim sektorskim zakonima. Za sprovođenje različitih potprograma, odnosno programa za pojedine segmente životne sredine sredstva se obezbjeđuju Zakonom o Budžetu Crne Gore.

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2025. godinu djelimično su obezbijeđena neophodna finansijska sredstva, odnosno, obezbijeđena su finansijska sredstva za šest programa monitoringa, dok finansijska sredstva nijesu obezbijeđena za realizaciju dva programa monitoringa, monitoringa biodiverziteta i morskog ekosistema, iako su tokom koncipiranja Budžeta sredstva bila predložena od strane Agencije za zaštitu životne sredine. Nerealizacija navedenih programa monitoringa ima za posljedicu prekid prikupljanja podataka, koji su neophodni za izvještavanje na nacionalnom i internacionalnom nivou. Prekid u realizaciji programa ne čini ga više monitoringom jer ne predstavlja kontinuirani proces praćenja stanja životne sredine.

Nerealizacija monitoringa biodiveziteta ima za posljedicu nepostojanje uvida u prisutnost i brojnost populacija vrsta na terenu, kao i njihov trend u odnosu na prethodno stanje. Jedna od vrlo važnih komponenti je kvalitet tipova staništa posebno onih od prioriternih značaja u skladu sa Habitatnom direktivom.

Zbog kontinuiteta nastojeće se da se realizacija monitoringa morskog ekosistema planira kroz projekat "Support to the Establishment of the Natura 2000 Network for Montenegro", dok se očekuje da će se dio podataka dobijenih iz uspostavljanja Ekološke mreže NATURA 2000, iskoristi za monitoring biodiverziteta. S obzirom da je utvrđeno da postoje određene praznine kada su u pitanju podaci tokom prethodnog perioda, istraživanja će se vršiti na prostorima Nacionalnih parkova Durmitor, Prokletije i Skadarsko jezero. Istraživanja Natura 2000 će se fokusirati na ova tri područja, utvrđujući prisutne tipove staništa (Anex I) i vrsta koje se nalaze na Anexima II i IV Habitatne direktive. Takođe u okviru segmenta biodiverziteta u godišnjoj Informaciji o stanju životne sredine biće prikazani svi sakupljeni podaci u procesu izrade Studija zaštite područja koje će biti rađene u 2025. godini.

Napominjemo i da bi Crna Gora jačanjem monitoring sistema otpočela adekvatnije ispunjavanje obaveza izvještavanja međunarodnih institucija (Barselonske Konvencije, evropske Agencije za zaštitu životne sredine i evropske platforme za razmjenu radioloških podataka (EURDEP))) što u konačnom može imati i pozitivne efekte na proces pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, odnosno ispunjavanju obaveza iz pregovaračkih poglavlja: 27- Životna sredina i klimatske promjene, 19 – Socijalna politika i zapošljavanje - podoblast Zaštita i zdravlje na radu (jonizujuće i nejonizujuće zračenje) i 15 – Energetika, podoblast Nuklearna energija, nuklearna sigurnost i zaštita od zračenja.

Shodno Zakonu o životnoj sredini ("Sl. list CG", br. 052/16, 073/19, 073/19, 084/24) Program monitoringa kvaliteta površinskih, podzemnih i voda za kupanje priprema organ državne uprave nadležan za vode, a program monitoringa voda za piće priprema organ državne uprave nadležan za poslove zdravlja, u skladu sa posebnim propisima.

Program monitoringa životne sredine za 2025. godinu biće realizovan u skladu sa smjericama EU u ovoj oblasti, tj. sa preporukama evropske Agencije za zaštitu životne sredine (EEA) i standardima Evropske mreže za informisanje i posmatranje (EIONET). Dobijeni podaci kroz realizaciju ovog programa će se upravo i koristiti za izvještavanje prema navedenim međunarodnim institucijama, kao i prema Statističkom zavodu EU (EUROSTAT) i Statističkoj diviziji UN-a (UNSD).

Takođe, podaci iz realizacije Programa predstavljaju osnovu za izradu nacionalnih indikatora životne sredine, u skladu sa standardnom tipologijom evropske Agencije za zaštitu životne sredine. Riječ je o tzv. DPSIR sistemu indikatora za izvještavanje o problemima životne sredine, odnosno indikatorima uzroka, pritiska, stanja, uticaja i odgovora na životnu sredinu (DPSIR - Driving Forces, Pressures, State, Impact, Response). Upotreba indikatora usklađenih sa normama evropske prakse predstavlja osnov kvalitetne razmjene podataka i izrade izvještaja o stanju životne sredine, kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou.

Rezultati monitoringa životne sredine će poslužiti u definisanju preporuka i mjera koje treba sprovesti u narednom periodu u cilju poboljšanja stanja životne sredine. Jasno je da monitoring životne sredine tako postaje važan faktor u planiranju politike zaštite životne sredine, kao i pokazatelj potrebe ugradnje principa i načela zaštite životne sredine u razvojne i strateške dokumente drugih sektorskih politika kao što je industrija, poljoprivreda, energetika i drugi.

Sredstva za realizaciju Programa monitoringa životne sredine za 2025. godinu

Za sprovođenje Programa monitoringa životne sredine za 2025. godinu obezbijedena su finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore, u iznosu od 336.000,00€ kako slijedi u Tabeli 1:

Tabela 1. Budžet za program monitoringa za 2025. godinu

PROGRAM	IZNOS (€)
Kvalitet vazduha	216 000
Alergeni polen suspendovan u vazduhu	10.000
Sadržaj opasnih i štetnih materija u zemljištu	30.000
Buka	15.000
Nejonizujuće zračenje	30.000
Radioaktivnost u životnoj sredini	35.000
UKUPNO	336.000

Finansijska sredstva za realizaciju pojedinačnih programa iz oblasti zaštite životne sredine su prikazana u Tabeli 1 i ista su predložena od strane Agencije za zaštitu životne sredine za 2025. godinu na bazi usvojenog Budžeta Agencije po ovom pitanju.

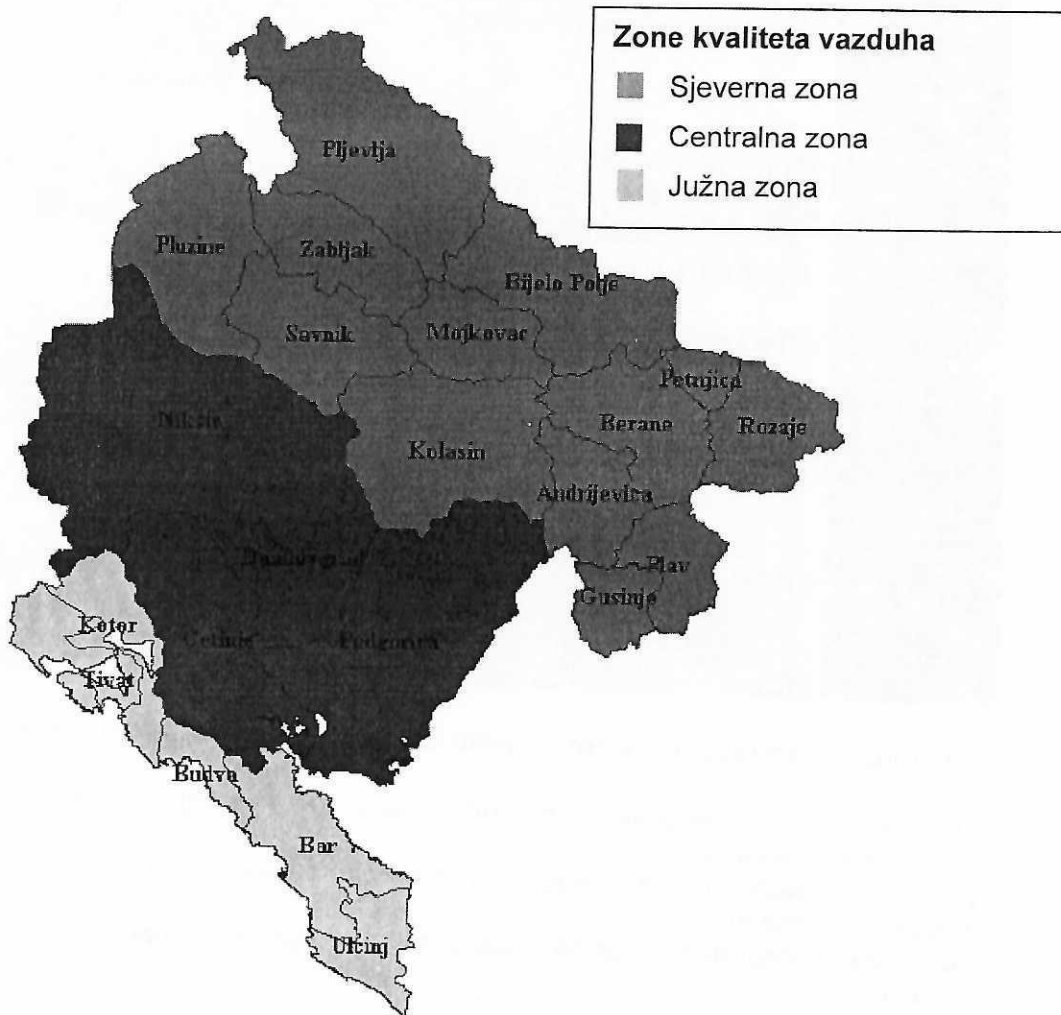
PROGRAM MONITORINGA VAZDUHA ZA 2025. GODINU

Program monitoringa vazduha obuhvata mjerenje koncentracije polutanata u vazduhu na automatskim stacionarnim stanicama u okviru Državne mreže za praćenje kvaliteta vazduha. Tip stanice i vrsta mjerenja propisani su Uredbom o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha ("Službeni list Crne Gore", br. 044/10, 013/11, 064/18), u skladu sa uspostavljenim zonama kvaliteta vazduha.

Tabela 2. Zone kvaliteta vazduha

Zona kvaliteta vazduha	Opštine u sastavu zone
Sjeverna zona	Andrijevica, Berane, Bijelo Polje, Gusinje, Kolašin, Mojkovac, Petnjica, Plav, Pljevlja, Plužine, Rožaje, Šavnik, Žabljak
Centralna zona	Cetinje, Danilovgrad, Nikšić, Podgorica
Južna zona	Bar, Budva, Kotor, Ulcinj, Herceg Novi

Slika 1. Mapa sa zonama kvaliteta vazduha

Mjerna mjesta i predloženi parametri programa monitoringa za 2025. godinu prikazani su u Tabeli 3.

Program praćenja kvaliteta vazduha realizuje D.O.O. »Centar za ekotoksikološka ispitivanja«, u skladu sa Zakonom o zaštiti vazduha ("Sl. list Crne Gore", br.025/10, 040/11, 043/15, 073/19, 84/24)

Praćenje kvaliteta vazduha na EMEP stanici na Velimlju je u nadležnosti Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju.

PROGRAM MONITORINGA ALERGENOG POLENA SUSPENDOVANOG U VAZDUHU

Agencija za zaštitu životne sredine shodno članu 6 Zakona o zaštiti vazduha ("Službeni list Crne Gore", br. 025/10, 040/11, 043/15, 073/19, 84/24) vrši monitoring alergenog polena suspendovanog u vazduhu.

Monitoring alergenog polena suspendovanog u vazduhu obuhvata mjerenje koncentracija polena 27 alergenih biljnih vrsta, u okviru državne mreže za monitoring alergenog polena. Tokom 2025. godine polen će se uzorkovati na tri lokacije, u: Baru, Podgorici i Mojkovcu.

Aeropolen se sakuplja standardnom volumetrijskom metodom (Hirst, 1952). Uzorkovanje se vrši kontinuirano u trajanju od sedam dana, u specijalnim uređajima tzv. „klopkama“. Iz sedmodnevnog uzorka standardnom metodologijom sačinjavaju se dnevni uzorci u laboratoriji, koji se potom mikroskopiraju. Vršiti se identifikacija i broje polenova zrna 27 biljnih vrsta: lijeska, jova, čempresi/tise, brijest, topola, bukve, javor, vrba, jasen, breza, grab, platan, orah, hrast, borovi, maslina, živica, konoplja, trave, lipa, bokvica, kisjelica, koprive, štirovim, pelin, ambrozija (tabela 4).

Tabela 4. Biljne vrste čiji se polen prati i alergnost njihovog polena

Broj vrsta	Biljna vrsta	Narodni naziv
1.	Corylus	Lijeska
2.	Alnus	Jova
3.	Taxaceae/Cupressaceae	Tise / Čempresi
4.	Ulmus	Brijest
5.	Populus	Topola
6.	Acer	Javor
7.	Salix	Vrba
8.	Fraxinus	Jasen
9.	Betula	Breza
10.	Carpinus	Grab
11.	Platanus	Platan
12.	Fagus	Bukva
13.	Juglans	Orah
14.	Quercus	Hrast
15.	Morus	Dud
16.	Ligustrum	Živa ograda
17.	Pinaceaea	Borovi
18.	Tilia	Lipa

19.	Poaceae	Trave
20.	Cannabaceae	Konoplja, Hmelj
21.	Plantago	Bokvica
22.	Rumex	Kisjelice
23.	Urticaceae	Kopriva / Parijetarija
24.	Chenopodiaceae/Amaranthaceae	Pepeljuge / Štirovi
25.	Artemisia	Pelin
26.	Abrosia	Ambrozija
27.	Olea	Maslina

Nakon kvalitativnog i kvantitativnog pregleda aeropolena i dobijenih rezultata određuje se koncentracija tj. broj zrna u kubnom metru vazduha. Koncentracija polena određuje se za jedan dan, a zatim definiše za: nedelju i cijelu godinu, za svaku biljnu vrstu pojedinačno. Ovako izražene koncentracije unose se u nedeljne izvještaje, a obrađeni u godišnji aeropalinološki izveštaj.

Na osnovu koncentracije polenovih zrna izrađuje se nedeljni izvještaj „semafor“ za Bar, Podgoricu i Mojkovac,. U izvještaju se prikazuju koncentracije polenovih zrna u bojama, prema skali koja se klasificira kao: bijela (odsustvo polena), zelena (niska koncentracija), žuta (srednje visoka koncentracija), narandžasta (visoka koncentracija) i crvena (jako visoka koncentracija). Skala boja pokazuje i mogućnost za pojavu simptoma alergijskih reakcija kod ljudi i to od bijele boje (bez simptoma) do crvene (gotovo sve osobe sa bilo kojom osjetljivošću na aeroalergene razvije simptome alergijske reakcije, a vrlo osjetljive osobe mogu imati vrlo izražene simptome alergijske reakcije) (tabela 5). Broj polenovih zrna u kubnom metru vazduha koji uzrokuje tegobe kod većine bolesnika, nije isti za sve grupe polena, granične vrijednosti koncentracija polena za drveća, trave i korov su različite.

Tabela 5. Prikaz boje na „semaforu“ i odgovarajuće koncentracije

Koncentracija polena	Broj polenovih zrna/ m ³ vazduha			Pojava simptoma alergijske reakcije
	Drveće	Trave	Korov	
Nije prisutna	0	0	0	Bez simptoma
Niska	1-15	1-5	1-10	Samo kod vrlo osjetljivih osoba mogu se razviti simptomi alergijskih reakcija
Umjerena	16-90	6-20	11-50	Kod 50% osoba osjetljivih na aeroalergene razvije se simptomi alergijskih reakcija
Visoka	91-1500	21-200	51-500	Većina osoba sa bilo kojom osjetljivošću na aeroalergene razvije simptome alergijskih reakcija
Vrlo visoka	>1500	>200	>500	Kod gotovo svih osoba sa

				bilo kojom osjetljivošću na aeroalergene razvije simptome alergijske reakcije. Vrlo osjetljive osobe mogu imati vrlo izražene simptome alergijske reakcije
--	--	--	--	--

Takođe, ovaj izvještaj sadrži i prognozu o vrijednosti koncentracija polena za naredni period, koja je data na osnovu prethodnih višegodišnjih rezultata monitoringa polena.

Ovaj izvještaj je dostupan za građane na sajtu Agencije <http://www.epa.org.me/>.

PROGRAM MONITORINGA SADRŽAJA OPASNIH I ŠTETNIH MATERIJA U ZEMLJIŠTU

Monitoring stanja zemljišta i ispitivanje sadržaja opasnih i štetnih materija u zemljištu realizuje se u skladu sa Zakonom o životnoj sredini ("Sl. list CG", "br. 052/16, 073/19, 073/19, 084/24), Zakonom o poljoprivrednom zemljištu ("Sl. list RCG", br. 015/92, 059/92, 027/94, "Sl. list CG", br. 073/10, 032/11) i Pravilnikom o dozvoljenim koncentracijama štetnih i opasnih materija u zemljištu i metodama za njihovo ispitivanje („Sl. list RCG“, br. 018/97), a usklađuje se i sa zahtjevima evropske Agencije za zaštitu životne sredine. Isti se realizuje na osnovu Programa monitoringa sadržaja opasnih i štetnih materija u zemljištu.

Cilj monitoringa je utvrđivanje sadržaja opasnih i štetnih materija u zemljištu, u neposrednoj blizini deponija, saobraćajnica, industrijskih zona, kao i u naseljenim mjestima (uključujući i dječija igrališta).

Opasne i štetne neorganske materije koje se prate u okviru Programa (u skladu sa članom 3, gore navedenog Pravilnika) navedene su u Tabeli 6.

Tabela 6. Opasne i štetne neorganske materije

Opasne i štetne neorganske materije											
kadmij m (Cd)	olov o (Pb)	ar se n (As)	nikal (Ni)	baka r (Cu)	kobalt (Co)	živa (Hg)	hrom (Cr)	fluor (F)	cink (Zn)	bor (B)	molibden (Mo)

U cilju adekvatne procjene antropogenog uticaja na kvalitet zemljišta i njihove biodostupnosti, na određenim lokacijama, neophodno je realizovati sekvencijalnu analizu opasnih i štetnih materija.

Toksične i kancerogene organske materije koje se prate u okviru Programa (u skladu sa članom 3, gore navedenog Pravilnika) navedene su u Tabeli 7.

Tabela 7. Toksične i kancerogene organske materije

Toksične i kancerogene organske materije							
Policiklični aromatični ugljovodoni (PAH)	Polihlorovani bifenili (PCBs)	Organokalaj na jedinjenja TBT, TMT	Organohlorni pesticidi		Per fluoro oktan sulfonska kiselina (PFOS)	Poli bromovani difenil etri (PBDE)	Dioksini/furani (PCDD/F)
	za svaki od kongenera 28, 52, 101, 118, 138, 153 i 180		aldrin, dieldrin, heptachlor, mireks, α -HCH,	DDT, endrin, (HBC), β -HCH			

U toku 2025. godine, ovaj program će se sprovoditi u **9** opština, na **31** mjernom mjestu. U ispitivanim uzorcima, vršiće se analize gore navedenih neorganskih i organskih zagađujućih materija.

Lokacije (mjerna mjesta) i vrste ispitivanja navedene su u Tabeli 8.

Tabela 8. Mjerna mjesta i vrste ispitivanja u uzorkovanom zemljištu

Naselje	Mjerna mjesta	Broj uzoraka	Opasne štetne materije	Toksične i kancerogene materije	Dioksini i furani
Podgorica	Donja Gorica	1	X	X	/
	Ćemovsko polje	1	X	X	/
	Srpska	1	X	X	/
	Trafostanice (Tološi, Zagorič)	2x1	/	XX	XX
	Dječije igralište (Njegošev park)	1	X	X	/
Berane	Poljoprivredno zemljište pored saobraćajnice	1	X	X	/
	Poljoprivredno zemljište pored Industrijske zone	1	X	X	/
	Trafostanice (dvije)	2x1	/	XX	XX
	Beran selo (poljoprivredno zemljište u blizini deponije)	1	X	X	X
Pljevlja	Komini	1	X	X	/
	Jalovište TE	1	X	X	/
	Poljoprivredno zemljište pored saobraćajnice prema Đurđevića Tari (Vilići)	1	X	X	/
	Trafostanice (tri)	3x1	/	XXX	XXX

	Dječije igralište	1	X	X	/
	Gradac	1	X	X	X
Bijelo Polje	Poljoprivredno zemljište pored gradske deponije	1	X	X	X
Kolašin	Trebaljevo	1	X	X	/
Tivat	Tivatsko polje	1	X	X	/
	Trafostanica	1	/	X	X
	Dječije igralište	1	X	X	X
	Konventorska stanica	1	X	X	X
Nikšić	Deponija Željezare	1	X	X	X
	Rubeža	1	X	X	X
	Poljoprivredno zemljište pored saobraćajnice	1	X	X	/
	Dječije igralište	1	X	X	/
	Vir Golija-Latično	1	X	X	/
Ulcinj	Ulcinjско polje	1	X	X	/
	Trafostanice (dvije)	2x1	/	XX	XX
Žabljak	Poljoprivredno zemljište pored gradske deponije	1	X	X	X
	Obala jezera	1	X	X	/
	Poljoprivredno zemljište pored saobraćajnice	1	X	X	/

Izveštavanje o rezultatima ispitivanja sadržaja opasnih i štetnih materija u zemljištu vrši se na godišnjem nivou.

Godišnji izvještaj o realizaciji Programa ispitivanja sadržaja opasnih i štetnih materija u zemljištu dostavlja se Agenciji za zaštitu životne sredine do 31. marta 2026. godine.

PROGRAM MONITORINGA BUKE U ŽIVOTNOJ SREDINI

Plan programa mjerenja buke za 2025. godinu, izrađen je u skladu sa Zakonom o zaštiti od buke u životnoj sredini ("Sl. list Crne Gore", br. 28/11, 28/12, 01/14,002/18)

Mjerenje nivoa buke u životnoj sredini mogu da vrše domaća i strana pravna lica i preduzetnici, na osnovu dozvole koju izdaje Agencija, ukoliko su registrovani u organu nadležnom za registrovanje privrednih subjekata, odnosno u odgovarajućem registru nadležnog organa matične države stranog pravnog lica ili preduzetnika, koji su akreditovani prema standardu MEST ISO/IEC 17025.

Donacijom Evropske komisije Agencija za zaštitu životne sredine postala je vlasnik savremene opreme renomiranog proizvođača koja omogućava kontinuirano praćenje nivoa buke u životnoj sredini, sa sljedećim karakteristikama:

- Aparat za mjerenje buke "Nor 140 sound analyser", Norsonic
- IEC61672-1, Klase 1, Grupe x

- Usklađen sa IEC 61260
- Usklađen sa IEC 60651 tip 1
- Usklađen sa IEC 60804 tip 1
- Nacionalni standardi: DIN 45677 (1997), ANSI S1.4 -1983, ANSI S1.4A-1985, tip1 i ANSI S1.43 – 1997, tip1
- Mjerni opseg: 0,3 μ V do 7V(RMS) u jednom opsegu korespondira od 10 dB do 137 dB sa osjetljivošću mikrofona od 50 mV/Pa
- Maksimalni pik (vrijednost) \pm 10V korespondira do 140 dB

Izvršiocu usluga realizacije programa monitoringa buke u životnoj sredini ustupiče se pomenuta oprema. Mjerenje nivoa buke u životnoj sredini je potrebno vršiti kontinuirano u trajanju od sedam dana, dva puta godišnje, kako je prikazano u Tabeli 9:

Tabela 9. Plan programa monitoringa nivoa buke u životnoj sredini za 2025. godinu na 18 lokacija i 17 opština

Redni broj	Lokacija	Period mjerenja I ciklus	Period mjerenja II ciklus
1	Podgorica	31.03 – 06.04.2025.	01.09 – 07.09.2025.
2	Podgorica	07.04 – 13.04.2025.	08.09 – 14.09.2025.
3	Cetinje	14.04 – 20.04.2025.	15.09 – 21.09.2025.
4	Tuzi	21.04 – 27.04.2025.	22.09 – 28.09.2025.
5	Berane	28.04 – 04.05.2025.	29.09 – 05.10.2025.
6	Bijelo Polje	05.05 – 11.05.2025.	06.10 – 12.10.2025.
7	Mojkovac	12.05 – 18.05.2025.	13.10 – 19.10.2025.
8	Kolašin	19.05 – 25.05.2025.	20.10 – 26.10.2025.
9	Pljevlja	26.05 – 01.06.2025.	27.10 – 02.11.2025.
10	Žabljak	02.06 – 08.06.2025.	03.11 – 09.11.2025.
11	Nikšić	09.06 – 15.06.2025.	10.11 – 16.11.2025.
12	Ulcinj	16.06 – 22.06.2025.	17.11 – 23.11.2025.
13	Bar	23.06 – 29.06.2025.	24.11 – 30.11.2025.
14	Petrovac	30.06 – 06.07.2025.	01.12 – 07.12.2025.
15	Budva	07.07 – 13.07.2025.	08.12 – 14.12.2025.
16	Tivat	14.07 – 20.07.2025.	15.12 – 21.12.2025.
17	Kotor	21.07 – 27.07.2025.	22.12 – 28.12.2025.
18	Herceg Novi	28.07 – 03.08.2025.	05.01 – 11.01.2026.

Plan je podložan izmjenama usljed okolnosti na koje ne može da utiče izvršilac posla.
Rok za izradu izvještaja 31.03.2026. godine.

PROGRAM MONITORINGA RADIOAKTIVNOSTI U ŽIVOTNOJ SREDINI

Zakonom o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti ("Sl. list CG", br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16, 84/24);

- Odlukom o sistematskom ispitivanju sadržaja radionuklida u životnoj sredini ("Sl. list SRJ", br. 045/97),
- Pravilnikom o granicama radioaktivne kontaminacije životne sredine i načinu sprovođenja dekontaminacije ("Sl. list SRJ", br. 09/99),
- Pravilnikom o granicama izlaganja jonizujućem zračenju („Sl. list SRJ”, br. 032/98), i
- Pravilnikom o uslovima koje moraju ispunjavati pravna lica za vršenje sistematskog ispitivanja sadržaja radionuklida u životnoj sredini („Sl. list SRJ”, br. 032/98).

Sistematsko ispitivanje radionuklida vrši se u: vazduhu, zemljištu, rijekama, jezerima i moru, čvrstim i tečnim padavinama, građevinskom materijalu, vodi za piće, životnim namirnicama i stočnoj hrani. Osim toga, mjeri se i jačina apsorbovane doze gama (γ) zračenja u vazduhu, i ispitivanje nivoa izlaganja radonu u boravišnim i radnim prostorijama.

Nakon izvršenih mjerenja vrši se proračun efektivne doze zračenja koju prosječan stanovnik primi u toku godine.

U tabelama, koje su date u nastavku teksta, navedena je struktura, vrsta i broj uzoraka, kao i periodi i mjesta uzorkovanja u smislu realizacije Programa ispitivanja sadržaja radionuklida u životnoj sredini.

Tabela 1. *Ispitivanje nivoa spoljašnjeg zračenja, sadržaja radionuklida u vazduhu i atmosferskim padavinama*

Lokacija	Uzorak	Metoda	Radionuklidi	GDR	Učestalost
Podgorica	Vazduh	PCRM		Mjeri se u $\mu\text{Gy/h}$	24 sata svakodnevno uzorkovanje
		TL dozimetrija			Polugodišnja zamjena i očitavanje
		γ -spektrometrija	K-40, Ra-226, Th-232, Be-7, Cs-137		Dnevni uzorci se spajaju u zbirne mjesečne

	Atmosferske padavine	γ spektrometrija	Cs-137, Be-7		24 sata svakodnevno uzorkovanje, registrovati i količinu padavina pri svakom uzorkovanju
Bar Pljevlja Herceg Novi Žabljak	Vazduh	TL dozimetrija		Mjeri se u $\mu\text{Gy/h}$	Polugodišnja zamjena i očitavanje

Tabela 2. Ispitivanje sadržaja radionuklida u vodi za piće

Lokacija	Metoda	Radionuklidi	Učestalost
Vodovod Podgorica	γ -spektrometrija, gasni proporcionalni brojači za ukupno alfa i ukupno beta i radiohemijska separacija tečnim scintilacionim brojačem za Sr-90 i Tricijum (H3)	Za Podgoricu mjeriti: K-40, Cs-137, Ra-226, Th-232, Sr-90 i ukupna α i ukupna β 222- Rn Tricijum (H3)	Svakodnevno uzorkovanje i analiza zbirnih godišnjih uzoraka 222-Rn, Sr-90 i ukupna alfa i ukupna beta aktivnost godišnje Tricijum (H3) godišnje
Vodovod Bijelo Polje		U svim ostalim vodovodima (Nikšić, Bar, Bijelo Polje) mjeriti:	Svakodnevno uzorkovanje i analiza zbirnih godišnjih uzoraka
Vodovod Bar		ukupna alfa i ukupnu beta aktivnost 222- Rn	222-Rn godišnje
Vodovod Nikšić		Tricijum (H3)	Tricijum (H3) godišnje

Tabela 3. Ispitivanje sadržaja radionuklida u površinskim vodama – jezero i more

Lokacija	Metoda	Radionuklidi	Učestalost
Voda Skadarskog jezera prema državnoj granici	γ-spektrometrija	Cs-137	Uzorkovanje mjesečno, analiza zbirnih godišnjih uzoraka
Morska voda Bar			
Morska voda Herceg Novi			

Tabela 4. Ispitivanje sadržaja radionuklida u površinskim vodama - rijeke

Lokacija	Metoda	Radionuklidi	Učestalost
Piva	γ - spektrometija	K-40, Cs-137, Ra-226, Th-232	Mjesečno uzorkovanje, analiza zbirnih godišnjih uzoraka
Tara			
Zeta			
Morača			
Vežišnica			
Čehotina			
Paleški potok			
Gračanica			

Tabela 5. Ispitivanje sadržaja radionuklida u zemljištu

Lokacija	Metoda	Radionuklidi	Učestalost
Sjever Crne Gore Obradivo i neobradivo zemljište	γ- spektrometrija	Cs137	Jednom godišnje
Središnji dio Crne Gore Obradivo i neobradivo zemljište			
Južni dio Crne Gore Obradivo i neobradivo zemljište			

Tabela 6. Ispitivanje sadržaja radionuklida u stočnoj hrani

Lokacija	Uzorak	Metoda	Radionuklidi	Učestalost
Crna Gora	Livadski trava, sijeno, krmna smješa, hrana za kokoške, kukuruzno stočno brašno, hrana za svinje i prasiće	Y-spektrometrija	Cs-137	Jednom godišnje

Tabela 7. Ispitivanje sadržaja radionuklida u ljudskoj hrani

Lokacija	Uzorak	Metoda	Radionuklidi	Učestalost
Podgorica (vrtići, đačke i studentske menze, primarni proizvođač)	Meso: goveđe, jagnjeće, svinjsko i pileće, šaran, mlijeko, sir, jaja, pšenični i kukuruzni hljeb, grožđe, jabuke	Y-spektrometrija i radiohemijska separacije tečnim scintilacionim brojačem za Sr-90	K40, Cs137, Ra226, Th232, Sr90 raditi u uzorcima gotovih obroka uzorkovanih iz vrtića i studentskih menzi i voditi računa da se biraju obroci sa što više namirnica (meso, voće povrće) i u mlijeku uzorkovanom od lokalnih proizvođača	Godišnje uzorkovanje i analiza (prema dozrijevanju vegetacije i uzgoju mesa), izuzev jela iz vrtića i menzi koja se uzorkuju 2 puta godišnje
Nikšić	Meso: goveđe, jagnjeće, svinjsko i pileće, pastrmka, mlijeko, sir, jaja, pšenični i kukuruzni hljeb, pasulj, kupus,	Y-spektrometrija	K40, Cs137, Ra226, Th232,	Godišnje
Herceg Novi	pasulj, mlijeko, sir, pšenični i kukuruzni hljeb, sipe, dagnje,	Y-spektrometrija	K40, Cs137, Ra226, Th232	Godišnje
Berane	Pšenični i kukuruzni hljeb, jabuke, krompir,	Y-spektrometrija	K40, Cs137, Ra226, Th232	Godišnje
Pljevlja	Pšenični i kukuruzni hleb, jaja, pastrmka	Y-spektrometrija	K40, Cs137, Ra226, Th232	Godišnje
Bar	Meso: goveđe, jagnjeće, svinjsko i pileće, mlijeko, sir, jaja, pšenični i	Y-spektrometrija	K40, Cs137, Ra226, Th232	Godišnje

	kukuruzni hljeb, sipe, dagnje, grožđe			
Bijelo Polje	Meso: goveđe, jagnjeće, svinjsko i pileće, mlijeko, sir, pšenični i kukuruzni hljeb, jaja	γ-spektrometrija	K40, Cs137, Ra 226, Th232	Godišnje
Ulcinj	mlijeko, sir, pšenični i kukuruzni hleb, jaja, kupus	γ-spektrometrija	K40, Cs137, Ra226, Th232	Godišnje

Tabela 8. Ispitivanje sadržaja radionuklida u građevinskom materijalu

Lokacija	Uzorak	Metoda	Radionuklidi	Učestalost
Direktno od najvećeg distributera građevinskog materijala	cement pijesak, opeka gips, mermer, granit, keramičke pločice	γ-spektrometrija	K40, Cs137, Ra226, Th232	Jednom godišnje

Tabela 9. Ispitivanje nivoa izlaganja jonizujućem zračenju u boravišnim prostorijama

Lokacija	Uzorak	Metoda	Učestalost
Boravišni prostori sa javnim pristupom na teritoriji opštine Nikšić 10 lokacija	Vazduh	Mjerenje koncentracije radona metodom NTD CR39	1 godišnje (2x6 mjeseci)

PROGRAM SISTEMATSKOG ISPITIVANJA NIVOA NEJONIZUJUĆIH ZRAČENJA

Program sistematskog ispitivanja nivoa nejonizujućih zračenja za 2025. godinu, izrađen je u skladu sa Zakonom o zaštiti od nejonizujućih zračenja ("Sl. list Crne Gore", br. 35/13, 84/24), kao i:

- Pravilnikom o sadržaju i načinu dostavljanja izvještaja o sistematskom ispitivanju nivoa nejonizujućih zračenja ("Sl. list Crne Gore", broj 56/13),
- Pravilnikom o bližim uslovima za obavljanje stručnih poslova zaštite od nejonizujućih zračenja ("Sl. list Crne Gore", br. 21/16 i 145/22),
- Pravilnikom o granicama izlaganja elektromagnetnim poljima ("Sl. list Crne Gore", br. 6/15 i 9/15),
- Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja ("Sl. list Crne Gore", broj 56/15).

Stručne poslove sprovođenja programa sistematskog ispitivanja nivoa nejonizujućih zračenja može da vrši privredno društvo, preduzetnik ili drugo pravno lice koje ima dozvolu za obavljanje stručnih poslova zaštite od nejonizujućih zračenja – ovlašćeno stručno lice, izdatu od Agencije za zaštitu životne sredine Crne Gore.

Ispitivanje nivoa elektromagnetnog zračenja sprovodi se mjerenjem nivoa električnog polja za visokofrekvencijske izvore, odnosno električnog i magnetnog polja za niskofrekvencijske izvore u okolini izvora. Mjerenja se sprovode u tačkama u okolini izvora u kojima se ljudi u obavljanju svakodnevnih aktivnosti mogu naći u dužem vremenskom periodu. Broj i mikrolokacije mjernih tačaka se biraju tako da omoguće sagledavanje distribucije elektromagnetnog polja u okolini izvora na cjelovit način i po pravilu bi trebalo da obuhvate najmanje jednu mjernu tačku koja je fizički najbliža izvoru, najmanje jednu mjernu tačku na kojoj se na bazi teorijskih razmatranja očekuje najviši nivo polja i jednu ili više tačaka od posebnog interesa.

Izvještaj o sistematskom ispitivanju nivoa nejonizujućih zračenja potrebno je uraditi u skladu sa Pravilnikom o sadržaju i načinu dostavljanja izvještaja o sistematskom ispitivanju nivoa nejonizujućih zračenja ("Sl. list Crne Gore", broj 56/13).

U tabelama, koje su date u nastavku teksta, navedena je vrsta izvora, periodi, mjerna mjesta i metode mjerenja i učestalost u smislu realizacije Programa sistematskog ispitivanja nivoa nejonizujućih zračenja u životnoj sredini.

Tabela 10. Ispitivanje nivoa električnog polja frekvencije između 30 MHz i 6 GHz koje generišu radiokomunikacioni predajnici

Lokacija mjerenja	Mjerno mjesto	Vrsta izvora nejonizujućeg zračenja	Metoda mjerenja	Period mjerenja	Učestalost
Podgorica	Okolina RBS City kvart (Ul. Branka Deletića) 42°26'27.80 "N 19°13'45.97	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje

	"E		sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja		
Podgorica	Okolina RBS Delta city 42°26'16.20"N 19°14'08.20"E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
Podgorica	Unutrašnjost TC Big Fashion 42°26'13.67"N 19°14'08.67"E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 17 - 21 h Januar- Decembar	1/godišnje
Podgorica	Okolina RBS RSS Tološi 42°26'52.42"N 19°14'11.43"E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
Podgorica	Okolina RBS One HQ i RTV dom 42°26'32.23	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar -	1/godišnje

	"N 19°14'41.14 "E		frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Decembar	
--	-------------------------	--	---	----------	--

Podgorica	Okolina RBS Blok V 42°26'50.99 "N 19°14'34.39 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
Podgorica	Okolina RBS Zabjelo (lamele) 42°25'15.73 "N 19°14'33.73 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
Podgorica	Okolina RBS Dalmatinska 42°27'13.64 "N 19°14'17.53 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
Podgorica	Okolina RBS Zagorič	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h	1/godišnje

	(MUP) 42°27'21.67 "N 19°15'56.30 "E		skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Januar - Decembar	
Podgorica	Okolina RBS Zagorič 42°27'26.87 "N 19°16'52.97 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
Podgorica	Okolina RBS Stari Aerodrom 42°25'49.92 "N 19°16'40.48 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje

Podgorica	Okolina RBS Soliter 4. jula 42°25'35.29 "N 19°15'35.54 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
Podgorica	Okolina solitera Pomorandž a 42°25'33.30 "N 19°15'42.42 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
Podgorica	Okolina RBS Hotel KETO 42°26'35.71 "N 19°16'39.31 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
Budva	Okolina RBS Bečići 42°16'56.44 "N 18°52'33.07 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Jun - Avgust	1/godišnje

			elektromagnetnih polja		
Budva	Okolina RBS Hotel PRINC 42°17'24.98 "N 18°51'01.51 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje
Budva	Okolina RBS TKC Budva 42°17'02.20 "N 18°50'18.34 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje

Budva	U okolina RBS Babilonija 42°17'30.58 "N 18°50'44.04 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje
Bar	Okolina RBS Ilino 42°06'45.51 "N 19°05'58.53 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje
Bar	Okolina RBS Pošta Stari Bar 42°05'28.66 "N 19°07'56.75 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje
Bar	Okolina RBS TKC Sutomore 42°08'22.65 "N / 19°02'51.79 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje

			elektromagnetnih polja		
Bar	Okolina RBS RSS Virpazar 42°14'44.79 "N 19°05'31.20 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje
Berane	Okolina RBS TKC Berane 42°50'32.08 "N 19°52'22.77 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje

Bijelo Polje	Okolina RBS TKC Bijelo Polje 43°02'04.61 "N 19°44'56.36 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
Bijelo Polje	Okolina RBS Bolnica BP 43°01'44.17 "N 19°43'53.00 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
Rožaje	Okolina RBS TKC Rožaje 42°50'33.10 "N 20°10'02.98 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
Rožaje	Okolina EO Bandžovo Brdo 42°50'25.00 "N 20°10'29.10 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje

			elektromagnetnih polja		
Pljevlja	Okolina RBS Golubinja 43°21'27.92 "N 19°21'47.91 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
Kolašin	Okolina RBS PG23 Kolašin 42°49'17.40 "N 19°31'24.15 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje

Mojkovac	Okolina RBS MUP Mojkovac 42°57'44.86 "N 19°34'48.88 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
Cetinje	Okolina RBS TKC Cetinje 42°23'17.42 "N 18°55'32.98 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
Plav	Okolina RBS TKC Plav 42°35'49.39 "N 19°56'39.04 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
Tivat	Okolina RBS TKC Tivat 42°25'49.95 "N 18°41'56.80 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje

			elektromagnetnih polja		
Tivat	Okolina RBS Tivat (Eko) 42°26'01.47 "N 18°41'57.39 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje
Kotor	Okolina RBS Bedemi 42°25'30.87 "N 18°46'21.67 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje

Kotor	Okolina RBS TKC Kotor 42°25'16.49 "N 18°46'10.49 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje
Herceg Novi	Okolina RBS Autobuska stanica Herceg Novi 42°27'13.38 "N 18°32'00.26 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje
Herceg Novi	Okolina RBS Hotel LIGHT HOUSE 42°27'34.78 "N 18°30'46.98 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje
Nikšić	Okolina RBS RTV Nikšić 42°46'22.60 "N 18°57'03.97 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje

			elektromagnetnih polja		
Nikšić	Okolina RBS Hotel ONOGOŠT 42°46'35.38 "N 18°57'03.08 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
Ulcinj	Okolina RBS Stari grad Ulcinj 41°55'27.72 "N 19°12'05.67 "E	Elektromagnetno zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 -14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje

Tabela 11. Ispitivanje nivoa elektromagnetnih zračenja koja generišu elementi elektroenergetskog sistema

Lokacija mjerenja	Mjerno mjesto	Vrsta izvora nejonizujućeg zračenja	Metoda mjerenja	Period mjerenja	Učestalost
Ribarevine	Okolina TS 400/110 kV Ribarevine 42°59'23.11"N 19°44'17.30"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Bar	Okolina TS 110/35kV Bar 42° 5'55.24"N 19° 6'45.97"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje

Podgorica	Okolina TS 400/110kV Podgorica 2 42.457979, 19.201489	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Podgorica	Okolina TS 220/110/35kV Podgorica 1 42°27'51.33"N 19°16'20.53"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Podgorica	Okolina TS 110/35 kV Podgorica 4 42°26'45.33"N 19°14'4.38"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Podgorica	Okolina TS 110/35 kV Podgorica 3 42°26'18.10"N 19°16'18.82"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Podgorica	Okolina TS 110/35 kV Podgorica 3 42°26'17.57"N 19°16'23.53"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Cetinje	Okolina TS 110/35 kV Cetinje 42°23'41.06"N 18°54'16.91"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Pljevlja	Okolina TS 110/35kV Pljevlja 43°21'17.88"N 19°19'13.41"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Kotor	TS 110/35/10kV Škaljari 42.416253, 18.769520	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje

Budva	Okolina TS 110/35 kV Budva 42°18'15.27"N 18°51'22.53"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Mojkovac	Okolina TS 220/110/35kV Mojkovac 42°57'30.70"N 19°35'13.28"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Bar	Okolina TS 110/35kV Bar 42° 5'55.15"N, 19° 6'46.09"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Andrijevica	Okolina TS 110/35kV Andrijevica 42°44'18.04"N 19°47'6.58"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Tivat	Okolina TS 110/35kV Tivat 42°25'5.03"N 18°43'39.43"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Ulcinj	Okolina TS 110/35kV Ulcinj 41.929730, 19.235200	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Berane	Okolina TS 110/35kV Berane 42°51'25.91"N 19°52'57.40"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Podgorica	Ispod DV 110kV Podgorica 2 – KAP 42°25'54.70"N 19°12'18.73"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje

Podgorica	Ispod DV 110kV Podgorica 2 – KAP 42°25'17.61"N 19°12'26.41"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Podgorica	Ispod DV 110kV Podgorica 1 – Podgorica 3 42°27'49.59"N 19°16'21.39"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Podgorica	Ispod DV 110kV Podgorica 1 – Podgorica 3 42°27'40.86"N 19°16'54.96"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Podgorica	Ispod DV 2x110kV Podgorica 1 – Perućica 42°28'14.00"N 19°16'13.32"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Herceg Novi	Ispod DV 110kV Herceg Novi - Tivat 42°27'46.61"N 18°32'51.37"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Bar	Ispod DV 110kV Bar – Budva 42° 6'13.15"N 19° 6'45.44"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Bar	Ispod DV 110kV Bar – Virpazar 42° 6'17.43"N 19° 6'55.66"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Budva	Ispod DV 110kV Cetinje – Budva 42°18'17.57"N 18°51'22.97"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje

Tivat	Ispod DV 110kV Tivat – Budva 42°25'0.88"N 18°43'41.46"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Herceg Novi	Ispod DV 110kV Herceg Novi – Trebinje 42°27'50.42"N 18°32'4.40"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Nikšić	Ispod DV 2x110kV Perućica – Nikšić 42°45'31.02"N 18°58'38.84"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
Danilovgrad	Ispod DV 2x110kV Perućica – Podgorica 42°34'0.78"N 19° 8'1.38"E	Elektromagnetno zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje

POJMOVNIK

AMONIJAK (NH₃) – bezbojan, zagušljiv, otrovan gas, oštrog mirisa. Udisanje i vrlo malih količina izaziva kašalj, a djeluje nadražujuće na sluzokožu i oči. Nastaje truljenjem organskih materija koje sadrže azot.

ARSEN (As)– element V grupe periodnog sistema. Normalan je sastojak zemljišta (od 0-40 ppm). Smatra se da slobodni arsen nije otrovan već samo njegova jedinjenja.

AZOTNI OKSIDI – azot-dioksid (NO₂) je crvenosmeđi, zagušljiv gas, karakterističnog mirisa. Nastaje prirodnim procesima, sagorijevanjem fosilnih goriva i pri nekim industrijskim procesima. Izaziva povećanu frekvenciju respiratornih jedinjenja, a smatra se da može izazvati i neke vrste kancera. Azot-dioksid u atmosferi ostaje kratko. Azot-monoksid (NO) nastaje u prirodi kao rezultat mikrobiološke aktivnosti. Oslobađa se i sagorijevanjem fosilnih goriva, pri proizvodnji azotne kiseline i drugim tehnološkim procesima. Može da reaguje sa ozonom (O₃), smanjujući tako njegovu koncentraciju.

BAKAR (Cu) – hemijski element koji se u zemljištu nalazi u količini od 5 do 100 ppm ali, ekološki aktivnog bakra ima oko 0,2-2 ppm, dok ga u vodi ima 10 puta manje.

BIOAKUMULACIJA – sposobnost organizama da nakupljaju određene hemijske materije u pojedinim tkivima svoga tijela.

BIOINDIKATORI – biljne i životinjske vrste koje svojim prisustvom i karakteristikama ukazuju na osobine prostora u kome se nalaze. Njihovo prisustvo u određenim staništima ukazuje da taj faktor varira u tačno određenim granicama.

CINK (Zn)– je metal, zastupljen u zemljinoj kori u količini od 75 ppm u obliku minerala.

EUTROFIKACIJA – proces povećavanja biološke produkcije živog svijeta usljed povećanog priliva hranljivih materija njihovim spiranjem sa okolnih terena ili putem padavina.

FENOLI – organska aromatska jedinjenja koja sadrže hidroksilne grupe direktno vezane za benzenov prsten. Imaju jak miris, veoma su otrovni i ubijaju ćelije s kojima dođu u kontakt. U vodenom rastvoru reaguju kiselo. Javljaju se u otpadnim vodama hemijske industrije.

TRANSEKT – pozicija.

TRIX index – parametar koji nam služi kao pokazatelj nivoa prirodne produkcije akvatičnih ekosistema.

TORON (^{220}Rn) – je prirodni radioaktivni gas koji se emituje uglavnom iz zemljišta koje sadrži torijum ^{232}Th .

TL DOZIMETRIJA – mjerenje jačine apsorbovane doze gama (γ) zračenja u vazduhu termoluminiscentnim dozimetrima

ZOOBENTOS – cjelokupnost životinjskih organizama koji žive na dnu ili u podlozi dna vodenih ekosistema.

ŽIVA (Hg) – srebrnasto bijeli metal, jedini je koji je pri običnoj temperaturi u tečnom stanju. Isparava već pri sobnoj temperaturi, a pare su otrovne. Organska jedinjenja žive su toksičnija od neorganskih. Živa je snažan mutagen.